

HØJESTERETS DOM

afsagt fredag den 13. november 2020

Sag 167/2019

A

og

Virksomheden B

(advokat Mai-Brit Hauge Garval for begge)

mod

X ApS

(advokat Jeppe Holt)

I tidligere instanser er afsagt dom af Københavns Byret den 20. juni 2018 (sag nr. BS 7C-8018/2017) og kendelse af Østre Landsrets 2. afdeling den 19. juni 2019 (sag nr. B-1021-18).

I påkendelsen har deltaget tre dommere: Thomas Rørdam, Oliver Talevski og Jan Schans Christensen.

Påstande

Kærende, A og Virksomheden B, har principalt nedlagt påstand om, at byrettens dom stadfæstes, subsidiært at det indtalte krav er forældet i forhold til Virksomheden B.

Indkærede, X ApS, har principalt nedlagt påstand om, at landsrettens kendelse stadfæstes, subsidiært at omkostningerne ophæves, og mere subsidiært at omkostningerne fastsættes til et mindre beløb, såfremt byrettens dom helt eller delvist stadfæstes.

Supplerende sagsfremstilling

X ApS og Y ApS anlagde den 29. december 2010 sag mod Z A/S m.fl. bl.a. med påstand om erstatning.

X og Y havde antaget advokat A til at føre sagen for sig. Advokat A var tilknyttet Virksomheden B.

Den 21. marts 2014 traf SØ- og Handelsretten i medfør af retsplejelovens § 360, stk. 5, jf. stk. 1, afgørelse om at afvise sagen, idet sagsøgerne ikke havde indleveret et processkrift inden for den af retten fastsatte frist.

Direktøren for X, C, blev bekendt med denne afvisningsafgørelse den 24. april 2014, og der blev den 20. maj 2014 afholdt et møde om sagen med deltagelse af C, advokat A og X' nye advokat D.

Sagen mod Z m.fl. blev genanlagt ved SØ- og Handelsretten den 19. marts 2015.

Der var i perioden efter genanlæggelsen af sagen en del korrespondance mellem advokat D og A samt Virksomheden Bs forsikringselskab HDI-Gerling Forsikring.

Blandt andet sendte advokat D den 24. juli 2015 skrivelser til A og HDI-Gerling Forsikring, hvoraf det fremgik, at sagen mod Z m.fl. var blevet genanlagt. Kopi af bl.a. stævning og svarskrifter blev vedlagt, og advokaten tog forbehold for at gøre et erstatningsansvar gældende, hvis retten fandt sagen forældet.

Den 23. marts 2016 indgik parterne en proces- og suspensionsaftale vedrørende det varslede erstatningskrav. Det fremgik bl.a. af aftalen, at den – hvis ikke den forinden blev opsagt – udløb uden yderligere varsel 3 måneder efter afsigelse af endelig upåanket dom.

Den 12. januar 2016 afsagde SØ- og Handelsretten dom om, at kravet i den genanlagte sag var forældet, da sagsøgerne ikke fandtes at have forfulgt sagsanlægget den 29. december 2010 inden for rimelig tid, jf. forældelseslovens § 16, stk. 1.

X ankede dommen til Østre Landsret.

Advokat A anmodede Østre Landsret om tilladelse til at indtræde som biintervenient i sagen, jf. retsplejelovens § 252, hvilket Østre Landsret tillod ved kendelse af 9. marts 2016.

Østre Landsret stadfæstede den 17. oktober 2016 Sø- og Handelsrettens dom.

X fik den 23. marts 2017 afslag på en ansøgning om tredjeinstansbevilling.

X anlagde herefter den 10. oktober 2017 sag mod A og Virksomheden B med påstand om erstatning på i alt 41.656.636 kr. med procesrente fra sagens anlæg med henvisning til mangelfuld sagsførelse, som førte til, at sagen mod Z m.fl. den 21. marts 2014 blev afvist.

Københavns Byret frifandt ved dom af 20. juni 2018 A og Virksomheden B, idet kravet fandtes at være forældet. Byretten udtalte i den forbindelse bl.a., at der ikke fandtes at være sket procesunderretning i medfør af forældelseslovens § 22, hvis betingelser i øvrigt ikke fandtes at være opfyldt.

X ankede dommen til Østre Landsret, der ved kendelse af 19. juni 2019 ophævede byrettens dom og hjemviste sagen til fortsat behandling ved byretten, idet landsretten fandt, at forældelseslovens § 22 fandt anvendelse i sagen, ligesom landsretten fandt, at der var givet procesunderretning, som havde afbrudt forældelsesfristen.

Dette spørgsmål er med Procesbevillingsnævnets tilladelse indbragt for Højesteret.

Anbringender

A og Virksomheden B har anført navnlig, at forældelseslovens § 22 ikke finder anvendelse i sagen, idet der ikke kan ske procesunderretning på grundlag af en på underretningstidspunktet forældet sag. Det må være en forudsætning for at anvende § 22, at den sag, der underrettes om, ikke allerede er forældet på underretningstidspunktet.

En allerede forældet sag kan ikke siges at opfylde kravet i § 22 om, at der skal være indledt retsforfølgning efter § 16 eller § 21, stk. 1. Henvisningen i § 22, stk. 1, til § 16 og § 21, stk. 1, skal forstås som en materiel afgrænsning af, hvad der kan procesunderrettes på grundlag af.

Tilladelse af procesunderretning på baggrund af en forældet sag vil potentielt muliggøre en omgåelse af forældelsesreglerne i et omfang, der ikke kan begrundes i de hensyn, der ligger bag § 22, eller de hensyn, der ligger bag forældelsesreglerne generelt. Det vil desuden kunne føre til, at den procesunderrettede på grund af den hengåede tid reelt ikke har mulighed for at inddrage eventuelle medskyldnere.

A og Virksomheden B har subsidiært anført, at X ikke har givet en procesunderretning, der opfylder de indholdsmæssige krav, der er opstillet i § 22. Der må kunne peges på én konkret skrivelse, der overholder de i § 22 opstillede betingelser, herunder faktisk giver sig ud for at være en procesunderretning. En procesunderretning skal i det mindste benævnes som sådan, bl.a. fordi det kan være ganske omfattende at skulle forholde sig til, om der er anledning til at agere på en sådan.

Indgåelsen af suspensions- og procesaftalen viser, at det ikke har været X' opfattelse, at en eller flere af skrivelserne har konstitueret en procesunderretning.

Der kan ikke lægges vægt på "en samlet vurdering af forløbet", som landsretten anfører, når det skal vurderes, om der er givet procesunderretning.

X har anført navnlig, at forældelseslovens § 22 har til formål at beskytte den, der har et krav, mod at skulle anlægge måske unødvendige sager mod solidariske henholdsvis alternative skyldnere.

Advokat A er selv skyld i den forældelse, som de kærende nu påberåber sig som grundlag for, at de slet ikke kunne procesunderrettes om sagen i medfør af forældelseslovens § 22, stk. 2.

Havde X fået medhold i den genanlagte sag for Østre Landsret, ville den nu anlagte advokatansvarssag have været undgået, hvilket ifølge forarbejderne til § 22 er formålet med procesunderretningen. Hvis de kærende får medhold, vil konsekvensen således være, at der stik imod bestemmelsens formål skal udtages stævning i alle tilfælde, hvor den stævnedes skyldner – måske – vil fremføre en forældelsesindsigelse.

X har derudover anført, at der er givet procesunderretning, der opfylder betingelserne i § 22, idet A og Virksomheden B løbende er blevet orienteret om den genanlagte sag og har bidraget til udarbejdelsen af processkrifter, ligesom A under sagens behandling for landsretten indtrådte som biintervenient.

Retsgrundlag

Forældelseslovens § 22 lyder:

”§ 22. Hæfter flere skyldnere solidarisk for fordringen, og har fordringshaveren inden forældelsesfristernes udløb indledt retsforfølgning som nævnt i § 16 eller § 21, stk. 1, mod én af skyldnerne og skriftligt underrettet de øvrige om forfølgningen og opfordret dem til at varetage deres interesser under sagen, forældes fordringen mod de øvrige skyldnere tidligst 1 år efter, at sagen er afsluttet ved forlig, dom eller på anden måde. Stk. 2. Samme regler gælder, når fordringen afhænger af et retsforhold, hvorom der er rejst sag af eller mod fordringshaveren.”

Forældelseslovens § 16, stk. 1 og 2, er sålydende:

”§ 16. Forældelsen afbrydes, når fordringshaveren foretager retslige skridt mod skyldneren med henblik på at erhverve dom, betalingspåkrav påtegnet af fogedretten, voldgiftskendelse eller anden bindende afgørelse, der fastslår fordringens eksistens og størrelse, og forfølger disse skridt inden for rimelig tid.

Stk. 2. Gøres fordringen gældende ved domstol, sker afbrydelsen

1. ved indlevering af stævning eller betalingspåkrav til retten,
 2. når påstand om fordringen nedlægges under retssagen, herunder som modkrav,
 3. når fordringen under retssagen bliver gjort gældende til modregning, dog kun i det omfang fordringen dækkes af hovedfordringen, eller
 4. ved skyldnerens indlevering af stævning til retten med påstand om, at fordringen ikke består.
- [...]

Forslaget til forældelsesloven blev fremsat den 28. februar 2007. I de almindelige bemærkningerne til lovforslaget hedder det bl.a. (Folketingstidende 2006-07, tillæg A, lovforslag nr. L 165, s. 5605-5606):

”Procesunderretning, når der er flere solidariske skyldnere, eller når fordringen afhænger af et retsforhold, hvorom sag er rejst af eller mod fordringshaveren

Udvalget foreslår en regel om, at hvis kreditor inden forældelsesfristernes udløb har indledt retsforfølgning mod en af flere solidariske skyldnere og givet procesunderretning til de øvrige skyldnere, udskydes udløbet af forældelsesfristen for kravet mod disse medskyldnere i en vis periode efter, at sagen er afsluttet ved forlig, dom mv.

Baggrunden for forslaget er, at det efter udvalgets opfattelse vil være urimeligt og uhenigtsmæssigt, hvis fordringshaveren alene for at undgå forældelse af kravet mod de øvrige skyldnere er nødt til at anlægge sag mod dem alle, selv om der muligvis kan opnås fuld dækning hos en enkelt af disse.

Udvalget foreslår en tilsvarende regel for de tilfælde, hvor fordringen afhænger af et retsforhold, om hvilket der er rejst sag af eller mod fordringshaveren. Det drejer sig dels om tilfælde, hvor fordringshaveren har krav mod to personer, men således, at kravet mod den ene skyldner bortfalder, hvis fordringshaveren får tilkendt det påståede beløb hos den anden skyldner, dels om tilfælde, hvor fordringshaverens krav er afhængigt af, om fordringshaveren selv bliver dømt i en sag anlagt mod den pågældende (regreskrav). Udvalget finder det også her uhenigtsmæssigt og urimeligt, hvis eksempelvis en af flere skadevoldere skulle være tvunget til at anlægge regressøgsmål, før det er afgjort, om denne selv bliver dømt. Også efter gældende ret antages procesunderretning at udgøre et retsligt skridt, der afbryder forældelsesfristen.

[...]

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.”

I bemærkningerne til § 22 i lovforslaget hedder det bl.a. (Folketingstidende 2006-07, tillæg A, lovforslag nr. L 165, s. 5640):

”Til stk. 1

Der foreslås i stk. 1 en bestemmelse om, at hvis kreditor inden forældelsesfristernes udløb har indledt retsforfølgning efter lovforslagets § 16 eller § 21, stk. 1, mod en af flere solidariske skyldnere og givet procesunderretning til de øvrige skyldnere, forældes kravet mod disse medskyldnere tidligst 1 år efter, at sagen er afsluttet ved forlig, dom mv. Også efter gældende ret antages procesunderretning at udgøre et retsligt skridt, der afbryder forældelsesfristen.

Bestemmelsen indebærer, at fordringshaveren i tilfælde, hvor der er flere solidariske skyldnere, og der muligvis kan opnås fuld dækning hos en enkelt af disse, ikke er nødsaget til at anlægge sag mod alle skyldnere blot for at undgå forældelse.

Det følger af bestemmelsen, at procesunderretning er tilstrækkelig over for medskyldnerne, når fordringshaveren inden forældelsesfristernes udløb ”har indledt retsforfølgning som nævnt i § 16 eller § 21, stk. 1, mod én af skyldnerne”. Fordringshaveren skal således inden udløbet af fristen for kravet mod den pågældende skyldner have foretaget et retsligt skridt mod denne med henblik på at erhverve dom, betalingspåkrav påtegnet af fogedretten, voldgiftskendelse eller anden bindende afgørelse, der fastslår fordringens eksistens og størrelse, jf. § 16, stk. 1, eller have anlagt rets- eller voldgiftssag mod skyldneren vedrørende grundlaget for fordringen, jf. § 21, stk. 1.

Procesunderretningen over for medskyldnerne skal efter forslaget ske ”inden forældelsesfristernes udløb”. Dette er ensbetydende med, at tillægsfristen for kravet mod de øv-

rige skyldnere kun finder anvendelse, hvis kreditors krav mod den enkelte medskyldner ikke er forældet på tidspunktet for procesunderretningen over for den pågældende.

Procesunderretningen skal være skriftlig, men der kan - på samme måde, som hvad der antages at følge af gældende ret - ikke stilles krav om, at underretningen forkyndes.

Tillægsfristen på 1 år i forhold til medskyldnerne skal efter forslaget regnes fra afslutningen af sagen mod den "første" skyldner (skyldner 1) ved forlig, dom eller på anden måde.

Afslutning af sagen mod skyldner 1 "på anden måde" omfatter tilfælde, hvor sagen mod skyldner 1 afvises, uden at realitetsafgørelse træffes, dvs. de af lovforslagets § 20 omfattede tilfælde. Procesunderretningen skal i så fald følges op over for de øvrige skyldnere inden 1 år efter afvisningen af sagen mod skyldner 1, evt. ved en ny procesunderretning vedrørende en ny sag mod skyldner 1.

Til stk. 2

Der foreslås i stk. 2 en regel svarende til stk. 1 for tilfælde, hvor fordringen afhænger af et retsforhold, om hvilket der er rejst sag af eller mod fordringshaveren.

Bestemmelsen omfatter bl.a. tilfælde, hvor fordringshaverens krav mod to personer står i alternativt forhold til hinanden, således at kravet mod "skyldner 2" bortfalder, hvis fordringshaveren får tilkendt det påståede beløb hos "skyldner 1". Som eksempel kan nævnes et tilfælde, hvor der er tvivl om, hvorvidt der er personlig hæftelse for et krav, eller om det er et selskab, der hæfter.

Herudover omfatter bestemmelsen tilfælde, hvor fordringshaverens krav er afhængigt af, om fordringshaveren selv bliver dømt i en sag anlagt mod vedkommende, dvs. regreskrav, herunder regreskrav mellem solidariske skyldnere. Omfattet vil f.eks. være et tilfælde, hvor fordringshaveren er sagsøgt som sælger af en fast ejendom i anledning af mangler ved ejendommen, og hvor fordringshaveren, hvis denne dømmes, vil rejse regreskrav mod sin sælger.

På samme måde som efter stk. 1 skal procesunderretningen ske "inden forældelsesfristernes udløb". Tillægsfristen for kravet mod den regresforpligtede mv. finder således kun anvendelse, hvis kravet mod denne ikke er forældet på tidspunktet for procesunderretningen over for den pågældende. Betingelsen om, at procesunderretningen skal ske inden forældelsesfristernes udløb, skal i relation til solidariske skyldforhold ses i sammenhæng med bestemmelsen i lovforslagets § 12, stk. 2, som indrømmer en tillægsfrist for regreskrav mellem solidarisk ansvarlige, selv om kreditors krav mod medskyldneren måtte være forældet.

..."

Højesterets begrundelse og resultat

For Højesteret angår sagen, om X ApS over for A og Virksomheden B har givet procesunderretning med foreløbig fristafbrydende virkning efter forældelseslovens § 22.

Det fremgår af forældelseslovens § 22, stk. 1, at hvis flere skyldnere hæfter solidarisk for en fordring, kan en fordringshaver, der inden forældelsesfristernes udløb har foretaget retsskridt efter forældelseslovens § 16 eller § 21, stk. 1, mod én af skyldnerne med henblik på at erhverve dom, der fastslår fordringens eksistens og størrelse, give procesunderretning til de øvrige skyldnere med den virkning, at forældelsesfristen afbrydes foreløbigt, således at der gælder en tillægsfrist på et år regnet fra sagens afslutning. Samme regler gælder, når fordringen afhænger af et retsforhold, hvorom der er rejst sag af eller imod fordringshaveren, jf. § 22, stk. 2.

Højesteret finder efter ordlyden af forældelseslovens § 22, stk. 1 og 2, og forarbejderne til bestemmelserne, at det er en betingelse for, at procesunderretning foreløbigt afbryder forældelsen, at kravet i den sag, der underrettes om, ikke var forældet på det tidspunkt, hvor retsforfølgning i den pågældende sag blev indledt. Dette gælder også i tilfælde, hvor det først senere bliver fastslået, at forældelse var indtrådt.

X' erstatningskrav mod advokat A og Virksomheden B afhang af udfaldet af den genanlagte sag mod Z A/S m.fl. En sådan situation er omfattet af forældelseslovens § 22, stk. 2, jf. stk. 1.

Det blev imidlertid med Østre Landsrets dom af 17. oktober 2016 slået fast, at sagen mod Z m.fl. var forældet, da den blev genanlagt. X kunne derfor ikke med fristafbrydende virkning i medfør af forældelseslovens § 22, stk. 2, jf. stk. 1, procesunderrette A og Virksomheden B herom.

Højesteret stadfæster herefter byrettens dom.

Efter sagens udfald skal X i sagsomkostninger for byret, landsret og Højesteret betale 600.000 kr. til advokat A og 600.000 kr. til Virksomheden B

Ved fastsættelsen af sagsomkostningsbeløbet er der ud over sagens værdi taget hensyn til sagens karakter og arbejdets omfang, herunder at A og Virksomheden B for alle tre instanser har været repræsenteret af samme advokat.

Thi kendes for ret:

Byrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for byret, landsret og Højesteret skal X ApS inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse betale 600.000 kr. til advokat A og 600.000 kr. til Virksomheden B.

Sagsomkostningsbeløbene forrentes efter rentelovens § 8 a.

Kærefgiften tilbagebetales.